

PEIXERA ÈTICA

DIÀLEGS D'ÈTICA EN TEMPS DE PANDÈMIA

Fins a quin punt la situació actual ens allunya o ens apropa al nostre encàrrec i missió com a educadores i educadors socials?

El passat dimarts 9 de febrer vam fer la segona sessió dels Diàlegs d'Ètica en temps de pandèmia. Al desembre vam iniciar aquests diàlegs ètics organitzats conjuntament amb la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, per tal d'oferir un espai on formular les preguntes i dilemes ètics que ens estem fent i que no tenim temps de compartir amb altres professionals. En aquesta segona sessió, vam tenir com a punt de partida les aportacions que ens havien arribat, amb l'objectiu de fer una reflexió conjunta.

En Joan-Andreu Rocha, degà de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, i de la Ma. Rosa Monreal, presidenta del CEESC, van ser els encarregats d'iniciar aquesta trobada que va comptar amb la presència de tres membres del Comitè d'Ètica del CEESC: la Maite Mauricio, l'Araceli Lázaro i en Jesús Vilar, així com amb la participació de les persones assistents per videoconferència que van plantejar els seus dubtes i reflexions.

Dins de les funcions del Comitè d'Ètica orientades a la pràctica professional, hi ha la d'impulsar processos de reflexió sobre diferents aspectes ètics que es plantegen en la tasca diària i pràctica de l'educador social. Des del 2015 organitzem unes activitats, anomenades **peixeres ètiques**, que tenen l'objectiu d'impulsar aquests processos de reflexió.

Davant d'una situació molt específica, vam optar per plantejar peixeres específiques. Des del Comitè d'Ètica vam fer una crida per que tal de poder recollir les dificultats que havien sorgit en aquest darrer any, partint de la hipòtesi que, en molts casos, no es tracta de situacions noves, sinó de situacions que ara s'han agreujat, però que cal superar l'emergència i poder-les treballar conjuntament.

Aviat farà un any que l'OMS va declarar el coronavirus com una pandèmia mundial. Al cap de pocs dies es va declarar l'estat d'alarma al nostre país, fet que va suposar molts canvis en el nostre dia a dia. A nivell professional, la gestió dels educadors i les educadores socials ha estat en molts casos complicada ja que a causa de les restriccions no han pogut fer el que farien en un context de normalitat.

Després d'un primer moment d'incertesa en què la pregunta va ser *Què hem de fer?* i que va aportar molts canvis, alguns mes senzills de gestionar que d'altres, ha arribat un segon moment en què les educadores i els educadors socials s'han plantejat les conseqüències d'aquests canvis.

Hi ha dos aspectes que s'han repetit molt i configuren la situació actual, que són la **invisibilitat** i la **individualitat en la gestió del conflicte**.

Del recull de les aportacions que ens han arribat, podríem assenyalar com a grans blocs de qüestions:

A nivell personal:

- La gestió emocional i el *burn out*: no hi ha temps per a carregar piles.
- He de treballar amb persones positives de COVID-19 sense totes les mesures de seguretat.
- Em sento còmplice per estar en silenci, complint amb les tasques, però sense idea de com expressar la meva indignació i la meva crítica i autocrítica. No crec que pugui fer res sola, ni tampoc crec que això ho hagi de plantejar sola.
- El cansament s'aferra. I tots som germans, pares, fills... totes tenim alguna persona en una situació difícil, salut, feina... i això també ens resta energia. Una vegada em van dir "com a eina de treball que ets, si tu no estàs bé, no podràs ajudar els altres".
- Frustració, apatia, tristesa, angoixa, i un llarg llistat d'altres emocions negatives, les hem estat respirant en molts centres, sense poder aferrar-nos a les nostres armes: pensament tècnic per ser crítics, models teòrics per treballar la praxis, espais d'anàlisi de necessitats des del propi centre.

A nivell d'equip:

- Dificultat de compartir amb altres professionals.
- Durant els mesos de confinament estricte els equips de serveis socials s'han fet petits, fins a ser un sol membre el propi equip, tant des de casa com des del taulell de l'espai d'atenció.

A nivell d'encàrrec:

- Hem respectat els drets de les persones amb què treballem?
- La batalla contra la burocratització per no caure en l'homogeneïtzació l'estem perdent en aquests moments. És difícil no arribar a la impersonalització, perquè qui no presenti els papers, no faci la sol·licitud, perd, no té drets.
- La pèrdua d'un model de treball ens aporta caos. Hem hagut d'impersonalitzar per homogeneïtzar, tornar a un nefast assistencialisme, veient que el més important és la llista d'espera. Qui abans que qui? Quan es treballa en la part exclosa de la societat i la vulnerabilitat es torna un quotidià, qui va per sobre de qui?

La vivència de conflicte sempre és personal i subjectiva, però no significa que no hi pugui haver una generalització.

Podem situar les situacions generadores de conflicte dins de 3 grans àrees.

1. Les que tenen a veure amb el compliment de l'encàrrec, amb la missió:
  - a. Sentiment de ser còmplice del maltractament institucional.
  - b. Pèrdua de sentit de l'encàrrec.
  - c. Substitució de recursos per una sobre implicació personal.
2. Les que tenen a veure amb la relació amb les persones ateses. Fins a quin punt l'actuació és justa, hi ha equitat, no hi ha un abús de poder.
3. Les que tenen a veure amb la tasca interprofessional.

Els conflictes ètics són situacions que no tenen solució, tenen alternatives que cal treballar plegats. La construcció d'aquestes alternatives implica deliberació, i disposar d'espais i estratègies per a construir aquestes alternatives. Els conflictes ens parlen de la possibilitat i conveniència de tenir estructures per poder anticipar-nos a les situacions de conflicte i estructures per poder gestionar de manera ordenada tot allò que no s'ha pogut anticipar.

La pandèmia ha posat de manifest que no tot és controlable, que cal diferenciar entre urgència i emergència, que hi ha col·lectius oblidats i abandonats, que s'han vist més clarament les desigualtats socials i les situacions d'injustícia greu. També que tots som fràgils i estem exposats, que hi ha un impacte emocional que no s'està atenent.

De la mateixa manera, s'ha vist que cal poder denunciar el que ha significat i implicat la situació per a la ciutadania en l'inici, ara i en un futur, i detectar els punts febles i forts per tal de generar sinergies dirigides al canvi. També hem de posar en "valor" allò que sí s'ha fet bé.

A partir de les vivències concretes, hem intentat generalitzar, mirar amb més amplitud la situació que estem vivint. La reflexió i l'anàlisi ens porten a reivindicar cultures professionals que no separin la reflexió i l'acció. **Parlar d'ètica també es parlar de solucions.** ●